

DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Sivilombudsmannen
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref
2016/3376

Vår ref
17/3040

Dato
29.06.2017

Om regler for skoleskyss og delt bosted

Kunnskapsdepartementet har mottatt brev fra Sivilombudsmannen (SOM) fra 31. mai 2017. SOM ber departementet redegjøre for reglene om skyss for elever som har delt bosted. Departementet legger til grunn at SOM ikke mener å avgrense spørsmålet etter barnelovens begrepsbruk om «å bo fast», «delt bosted» og «samvær», men ønsker en redegjørelse for tilfeller der en elevs foreldre ikke bor sammen på grunn av samlivsbrudd el. og eleven derfor har to foreldrehjem.

Rettslig grunnlag

Opplæringsloven kapittel 7 har regler om rett til gratis skoleskyss. Opplæringsloven § 7-1 gir rett til gratis skyss for elever i grunnskolen som bor mer enn to km (1. årstrinn) eller fire km (2.–10. årstrinn) fra skolen. Ved særlig farlig eller vanskelig skolevei har grunnskoleelever rett til gratis skyss uavhengig av avstanden til skolen. Opplæringsloven § 7-2 gir rett til gratis skyss eller skyssgodtgjørelse for elever i videregående skole som bor mer enn seks kilometer fra skolen. Elever med skade eller funksjonshemming har rett til nødvendig skyss uavhengig av avstand mellom hjem og skole, jf. § 7-3. Denne regelen gjelder både på grunnskolen og i videregående. Opplæringsloven § 13-4 har regler om hvem som er ansvarlig for skyss og skyssutgiftene.

For elever i friskoler gjelder tilsvarende regler, jf. friskoleloven § 3-7. Det er egne regler om refusjon av skyssutgifter i friskoleloven § 3-7 andre ledd.

Rett til skyss når eleven har to hjem

Elever kan ha rett til skyss på ulike grunnlag. I saken for SOM er det retten til skyss for elever i grunnskolen som bor mer enn fire kilometer fra skolen som er aktuell. Departementets

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
872 417 842

Avdeling
Opplæringsavdelingen

Saksbehandler
Clara Hasselberg
22 24 75 93

kommentarer knyttet til når eleven har to foreldrehjem er imidlertid i stor grad relevante også i forbindelse med andre grunnlag for gratis skyss.

Hovedregelen – rett til skyss til begge hjem

Et helt sentralt spørsmål i forbindelse med rett til skyss når foreldrene til en elev ikke bor sammen, er om eleven har rett til gratis skyss til og fra begge foreldrenes hjem forutsatt at kravet til avstand for øvrig er oppfylt. Det aktuelle vilkåret i loven er i denne sammenheng hvor eleven «bur», jf. opplæringsloven §§ 7-1 og 7-2.

Hvordan «bur» skal tolkes i situasjoner der en elev har to foreldrehjem, er ikke omtalt eller avklart verken i loven, forarbeidene eller forskrift. Departementet anser imidlertid at det verken er aktuelt å la folkeregistrering være avgjørende, eller å legge vekt på barnelovens begreper om «å bo fast», «delt bosted» eller «samvær», når opplæringslovens ordlyd skal tolkes. Et barn kan bare være folkeregistrert på én adresse selv om tiden deles likt mellom foreldrenes hjem. Barnelovens begreper «å bo fast», «delt bosted» og «samvær» knytter seg til foreldrenes avgjørelsesmyndighet, og gjenspeiler ikke nødvendigvis hvor eleven faktisk oppholder seg og har sitt hjem. Departementet mener i stedet at formålet med skyssreglene og hensynet til barna det gjelder tilsier at det avgjørende må være barnets realitet om å ha to hjem. Mange barn har reelt sett to hjem og *bor hos* begge foreldrene selv om foreldrene ikke bor sammen. Dette gjelder uavhengig av om fordelingen av tid i de to hjemmene kanskje er langt fra lik.

Departementet legger altså til grunn at hvordan "hjemme"-tiden er fordelt mellom foreldrene ikke skal ha betydning for retten til skyss etter opplæringsloven, og at det nærmest ikke finnes noen nedre terskel for oppholdstiden hos hver av foreldrene for å ha rett til skyss. Det vil imidlertid gå en grense ved rene besøk o.l. Denne typen opphold hos en av foreldrene gir ikke rett til gratis skyss etter opplæringsloven. For å gi rett til gratis skoleskyss må elevens opphold hos hver av foreldrene etter departementets syn være en rimelig fast, planlagt og regelmessig ordning, ikke improviserte enkeltstående besøk utenfor avtalt eller rettslig fastsatt deling av tiden.

Med dette utgangspunktet vil eleven altså ha rett til gratis skyss fra begge foreldrenes hjem forutsatt at de øvrige vilkårene for skyss er oppfylt.

Departementet legger videre til grunn at skyssrettighetene til disse elevene i utgangspunktet ikke er begrenset til å gjelde innenfor en kommunes eller fylkeskommunes grenser. Det samme gjelder grensene for den enkelte skolekrets el. Dette betyr at eleven med to hjem vil ha rett til skyss til og fra begge hjemmene selv om det ene hjemmet ligger i en annen kommune, skolekrets eller et annet fylke enn skolen der eleven går. Departementet anser at dette er en konsekvens av at en elev bare kan gå på én skole, selv om eleven kan bo to steder, sammenholdt med at opplæringen og skolegangen skal være gratis, jf. opplæringsloven § 2-15. At ett av elevens hjem ikke ligger i samme kommune, fylke eller nærskolekrets som skolen, skal i slike situasjoner ikke i seg selv avgrense retten til gratis skyss etter opplæringsloven.

Grenser for retten til skyss - den daglige skyssen skal være forsvarlig

Forarbeidene til opplæringsloven § 7-1 er tydelige på at skyssen må organiseres slik at elevene får akseptabel reisetid, jf. Ot. prp. nr. 46 (1997–1998) merknad til § 7-1. Retten til skyss til grunnskolen avgrenses dessuten av regelen om at den daglige skyssen må være forsvarlig, jf. opplæringsloven § 7-1 fjerde ledd. Dersom skoleskyss er uforsvarlig skal kommunen innlosjere eleven.

SOM siterer i sitt brev en setning fra Udir-3-2009 punkt 4. Departementet legger til grunn at det er regelen i § 7-1 fjerde ledd den siterte setningen sikter til, altså den ytre grensen for hvilken gratis skyss eleven har rett på.

Både plikten til å organisere skyssen slik at elevene får akseptabel reisetid og begrensningen i § 7-1 fjerde ledd i elevens rett til skyss, gjelder etter departementets oppfatning i utgangspunktet uavhengig av om eleven har ett eller to hjem, og om hjemmene er i samme kommune, fylke eller skolekrets. Det må gjøres en selvstendig og konkret vurdering av skyssmuligheten til hvert av hjemmene. At eleven har to hjem skal ikke påvirke vurderingen.

Vurderingen av hva som er akseptabel reisetid og om den daglige skyssen er forsvarlig bygger i stor grad på samme vurderingskriterier og momenter. Ifølge lovbestemmelsen og forarbeidene skal det legges vekt på forhold som gjelder den konkrete reiseveien og den enkelte eleven, blant annet:

- elevens alder
- om eleven har funksjonshemninger eller det er andre forhold ved eleven som påvirker elevens evne til å gjennomføre reisen
- reisetiden, inkludert gangtid og ventetid
- trygghet på reisen og i ev. ventetid

Det skal også legges vekt på om daglig skyss fører til ekstraordinære kostnader eller vansker for kommunen.

Departementet vil påpeke at akseptabel reisetid og forsvarlig skyss ofte vil innebære en avveining mellom hensynet til den enkelte elev og en rasjonell organisering av skoleskyssen i det aktuelle lokalmiljøet. På den ene siden er det et mål at samlet reise- og ventetid for enkelteleven skal være kortest mulig. På den andre siden må man ivareta hensynet til rasjonell organisering av skyssen både kostnadmessig og organisatorisk.

Grunnloven § 104 krever at barnet saken gjelder skal bli hørt og at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i saken. Rett til å bli hørt framgår også av forvaltningsloven § 17. Departementet vil understreke viktigheten av å sikre at disse rettighetene oppfylles, og påpeker at å høre barnet er vesentlig for å kunne få informasjon som belyser vurderingskriteriene ovenfor.

Spørsmålet om skoleskyss vil ofte koke ned til en avveining av hva som er en forsvarlig reisetid og/eller forsvarlig transportmetode for eleven sett opp mot hensynet til rasjonell

organisering av skoleskyssen og kostnadene og andre ulemper knyttet til skyss ved bruk av taxi fra dør til dør. Når et av hjemmene er langt fra skolen og uten en enkel forbindelse med kollektivtransport vil skyss til og fra gjerne ta lang tid og være slitsomt for eleven. Kostnader og vansker for kommunen kan også bli vesentlig større i saker der en elev har to hjem, og der det ene av hjemmene er langt fra skolen.

Departementet legger som påpekt ovenfor til grunn at vurderingen av akseptabel reisetid og forsvarlig skyss skal gjøres på vanlig vis, uten å påvirkes av at eleven har to hjem.

Vurderingen må gjøres selvstendig og konkret for begge hjemmene. Elevens skyss skal være forsvarlig og innebære en akseptabel reisetid til begge hjem. Dersom det ene hjemmet ligger slik til at daglig skyss ikke kan organiseres slik at reisetiden er akseptabel, og daglig skyss til dette hjemmet ikke ville være forsvarlig, vil eleven ikke ha rett til gratis skyss til og fra dette hjemmet. Da må foreldrene selv enten revurdere barnets bosituasjon, selv dekke skysskostnadene mellom skolen og dette hjemmet eller la eleven innlosjere.

Med hilsen

Erik Saglie (e.f.)
avdelingsdirektør

Clara Hasselberg
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:
Utdanningsdirektoratet
Fylkesmannen i Oslo og Akershus